

ประเภทภูมิปัญญาด้าน ปกครอง

ชื่อภูมิปัญญา ผีตองเหลือง (มลาปรี)

ความเป็นมา

ผีตองเหลืองเป็นชาวเผ่า ผู้คน ที่อาศัยอยู่ตามป่าเขาในพื้นที่อำเภอเวียงสา บ้านบ่อหอย ห้วยหยวก ห้วยลอน ในพื้นที่ตำบลยาบห้วยนาและตำบลแม่ชะนิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน โดยจะอยู่อาศัยตามขุนเขา ลำเนาไพรที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 2 ถึง 3 พันฟุต ชอบอาศัยอยู่ตามแหล่งน้ำลำธารนอกจากจะอาศัยน้ำเพื่ออุปโภคและบริโภคแล้ว ยังใช้แหล่งน้ำเป็นที่หาอาหารเช่น ปู ปลา โดยปลูกเป็นเพิงแบบเรียบง่าย คือ เพิงหมาแหงน สร้างด้วยวัสดุง่ายๆ ไม่ถาวรจะอยู่อาศัยเพียง 5-10 วัน พออาหารที่อยู่รอบ ๆ หหมดก็จะย้ายไปที่ใหม่อยู่ในรัศมี 30 กิโลเมตร ลักษณะของตองเหลืองจะไม่นอนหนุนหมอน จะนอนในลักษณะตะแคงหูแนบพื้นเสมอ และจะใช้ใบตองและหญ้าแห้งมาปูที่พื้น ชนเผ่าตองเหลืองมีความเชื่อว่าถ้าหากอยู่เป็นที่เส้นทางผีก็จะส่งเสียงมาทำร้ายพวกเขา จึงได้ย้ายที่อยู่เป็นประจำหลังจากพระอาทิตย์ขึ้นและจะงดเดินทางก่อนตะวันตกดินฟ้าและมีความเชื่อว่าหลังจากคนใดคนหนึ่งตายลงก็จะย้ายที่อยู่ทันที ชนเผ่าตองเหลือง มีความเป็นอยู่ในอันดับของอาหารการกินโดยหาจากการเก็บพืชผลไม้ พืชพันธุ์ต่าง ๆ เช่นมันชนิดต่างๆ เช่น มันเล็ก มันเล็ดหมู มันจาวมะพร้าว มันอิน และนอกจากหน่อไม้ เห็ดหน่อหาวและผลไม้จากป่าอาทิเช่น กล้วยสุก มะขามป้อม มะม่วง ลูกตาล และนอกนั้นชนเผ่าตองเหลืองก็ยังสามารถในการจับสัตว์ เช่น หมู วัวกระทิง หมูป่า ลิงข้าง ด้วยอาวุธคือ หอก ที่ได้จากชนเผ่าขมุพื้นเมือง รวมไปถึงมีดเท่านั้นยังหากินด้วยการใช้มือจับหรือไม้ค้อนบวบเช่นตุน อัน หมู แะ กิ้งก่า เต่า นก ไช่นก ไก่ป่า กระรอก กระแต และตลอดจนถึงผึ้ง ชนกลุ่มนี้ไม่กินอาหารสดและดิบ เนื้อสัตว์ หัวมันและผักนา ๆ ชนิดที่ได้ลามาจะทำให้สุกโดยการต้มในกระบอกไม้ไผ่หรือเผา อย่าง ใดอย่างหนึ่ง

เครื่องมือเครื่องใช้ชนเผ่าตองเหลืองแบ่งเครื่องมือใช้ได้ 2 ชนิด คือ มีด เลียม หอก ได้มาจากไม้ไผ่เป็นสารพัดประโยชน์ และเป็นกล่องสำหรับ พริก เกลือ และกล่องยาสูบ โดยใช้หาวที่จักเป็นตอกเส้นเล็ก ๆ โดยถักเป็นลายมัดคิครอบ ขอบฝาขอบเพื่อให้มีความคงทนและชนเผ่าตองเหลือง สามารถทำอุปกรณ์เช่นเสื้อกล่องใส่เสื้อผ้า ที่ทำมาจากหาวและขามทำมาจากป่าน โดยมีการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมดังนี้ ชนเผ่าตองเหลืองจะอยู่ในมวลสมาชิก 5 - 10 คน ผีตองเหลืองนิยมมีคู่ครองมากกว่า 1 คู่ขึ้นมักจะเลิกรากันก่อนจะมีคู่ครองใหม่ แต่บางรายก็มีภรรยาถึง 2 คนในเวลาเดียวกันแต่การทำมาหากินทุกคนในครอบครัวช่วยกันทำ ไม่มีการแบ่งงานหญิงงานชายและดำเนินชีวิตในรูปแบบการสังเกตได้ร่วมลงมือทำงานต่าง ๆ คล้ายกับครอบครัวในสังคมอื่นๆ และยังดำรงชีวิตด้วยการเข้าป่าล่าสัตว์ เผ่าชนตองเหลืองอยู่รอดและเติบโตขึ้นมาเป็นสังคมของตองเหลืองแม้แต่การรับจ้างของแมวและเห่า ที่มีหมูเป็นค่าจ้างนำมาแบ่งให้ญาติพี่น้องและพวกพ้อง

พิธีกรรมและความเชื่อ ชาวตองเหลืองมีความต้องการที่จะอยู่รอดได้ตามที่บอกเขาลำเนาไพรและอันตรายจากสิ่งสาธาลสัตว์ ทำให้ตองเหลืองเชื่อว่ามียานาจอเหนือพวกเขาเป็นสิ่งที่ลึกลับ เช่นภูติผี และวิญญาณต่างๆ เช่นดวงวิญญาณของบรรพบุรุษและผีหลวงและติดต่อของผู้นำทำวิธีด้วยภาษามลาบรี และเช่นไหว่ด้วยดอกไม้และส่วนต่างๆ ของหมูเช่น ม้าม ตับ หัวใจ ถ้าหากเจ็บไข้ได้ป่วยก็จะทำวิธีเป่งไ้เป่งหนาว โดยใช้เส้นฝ้าย ดอกไม้ ไ้ไ้ไ้ ไปวางเช่นไหว่ โดยวางไว้เหนือศีรษะของผู้ป่วยเพื่อให้ผีมารับของเช่นไหว่เหล่านั้น จึงนำเครื่องบูชาทั้งหมดไปเผ่าผีตองเหลืองจะย้ายที่อยู่ใหม่ทันที เพราะเชื่อว่าที่เดิมนี้มีสิ่งชั่วร้ายแอบแฝงอยู่

การตายชนเผ่าตองเหลือง โดยนำศพไปวางบนแคร่บนต้นไม้ใหญ่ เพื่อป้องกันเสือมากินศพ แต่ปัจจุบันเลิกทำไปแล้ว ปัจจุบันทำโดยการฝังศพลงในหลุมลึก 1 เมตร จะใช้เส้นหวายมัดทั้งเท้าและข้อมือ กันหลุมจะมีเสือ ใบตองรองกันหลุมอยู่โดยจะหากิ่งไม้มาวางทับไว้บริเวณตรงหัวกลางเท้าอย่างละ 1 ท่อน และข้างลำตัวซ้าย ขวา ถ้าศพเป็นผู้ชายให้หันหัวไปทางทิศตะวันตกส่วนศพผู้หญิงให้หันไปทางทิศตะวันออก และในหลุมอาจจะมีสิ่งของที่ผู้ตายเคยใช้ลงไปด้วยเช่นกระบอกยาสูบ ผ้าเตี่ยว ส่วนใหญ่นิยมฝังศพไว้ตรงเชิงเขาไม่นิยมฝังบนยอดดอย

ชนเผ่าตองเหลือง หรือ มลาบรีเป็นชนเผ่าผู้คนที่ได้อยู่อาศัยตามป่าเขามีวิถีชีวิตแบบอิสระร่อนเร่ ไม่เป็นหลักแหล่งมีภาษาพูดเป็นของตนเองไม่มีนามสกุล ทะเบียนบ้าน โรงเรียน ตลอดจนถึงสิ่งอำนวยความสะดวก นับเป็นชนเผ่าที่มีเอกลักษณ์นำศึกษาและอนุรักษ์ในเชิงประวัติศาสตร์ในชนเผ่าผู้คนที่ทั่วไป

แหล่งข้อมูล

นายญาณ สองเมืองแก่น

บ้านเลขที่ 184 หมู่ 4 ตำบลกลางเวียง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

 054-781105